

Herolden

Juni 2008

Årgang 12 Nummer 2

Rollespil for børn i pinsen

Udgivet af: Vennekredsen

Bornholms Middelaldercenter

Stangevej 1.

3760 Gudhjem.

Tlf. 56 49 83 19

Info@bornholmsmiddelaldercenter.dk

www.bornholmsmiddelaldercenter.dk

Redaktion:

Pia Girotti 56 49 83 63

Bjørn Ørding-Thomsen 56 47 01 12

Ole Boyer Pedersen 56 49 81 41

Ansvarshavende:

Niels Erik Rasmusen 56 49 83 19

Herolden udkommer 4 gange om året.

1/3, 1/6, 1/9 og 1/12

Deadline den 15. i måneden før
udgivelsen.

Oplag ca. 400

Indhold

- 3 Nyt fra centret
- 7 Middelalder-kanon
- 9 Rollespild i pinsen
- 12 Syg? Snup en snegl
- 14 Skærtorsdag på centret
- 15 Nyt fra lavene
- 16 Hilsen fra Gøglerlavet
- 18 Kvinden i landskabslovene
- 22 Plukkerier
- 23 Theatrum Elasticum

Indlæg til Herolden:

herol-
den@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Ret skal være ret

De flotte billeder i sidste nummer af Herolden fra papegøjeskydningen var taget af Charlotte Jensen og ikke af Bjørn.

Redaktionen beklager fejltagelsen.

Frisko Is Depot Bornholm

Finlandsvej 7
3700 Rønne
Tlf. 56447007

FRISKO®

Nyt fra centret

Af Sissel-Björk Lund Johansson

Efter mange år, hvor middelaldercentret har arbejdet med middelaldermarkedet som en enkel stor event i højsæsonen, vil der i år udover det kendte middelaldermarked i uge 29 være fokus på 3 yderligere events:

Uge 27 Ridderturnering.

Uge 28 Får & Uld.

Uge 30 Dukketeater.

Ridderturnering

Ugen vil være i ridderturningens tegn – den norske riddergruppe ”De norske Frilansene” er engageret for at sikre kvalitet på højeste niveau.

Programmet for ugen vil udover ridderturnering, ridderskole for børn, sortkrudtsdemonstration og underholdning indeholde det, vores faste formidlere arbejder med på pladsen såsom dragtfremvisning, kro, ”gør-selv-aktiviteter”, arbejdende værksteder, bueskydning med mere.

Fra markedet 2007

”De norske Frilansene” genskaber et frikompagni, det vil sige en fritstående militær afdeling, i perioden 1397-1434. Denne periode er kendt som Kalmarunionen, som var den tid, da Norge, Sverige og Danmark var samlet i én fælles union.

I Frilansene indgår rytteri, fodfolk, bueskytter og kanonerer. Rytteriet træner kamp til hest, primært med lanse og langsværd. Fodfolkene træner kamp til fods, med varierende typer våben. Bueskytterne træner bueskydning, og kanonererne træner med både håndkanoner og bakkekanoner.

Frilansene lægger stor vægt på historisk korrekthed; ikke bare i udstyret, men også hvordan de træner. Den tyske Liechtenauer-stil fra højmiddelalderen er basis for mange af kampene med ridderlige våben.

Middelaldermusik skal der til, og i ridderturningssugen gæster duoen ”Trotto” Bornholms Middelaldercenter. Marie Havndrup og Morten Musicus har spillet sammen i et dusin år og har optrådt hundredvis af gange for godtfolk og skidtfolk, på markedspladser, til byfester, i riddersale og til ridderturneringer.

Repertoiret er musik fra både folk, hof og kirke, så en halvlummer sang kan dukke op i slipstrømmen af en Maria-vise og efterfølges af en historisk beretning.

Bevæbnede med sækkepiber, fedel, skalmeser, hakkebræt, mandocello, én-

håndsføjter, slagtøj og stemmer skaber de stemninger på middelalderpladsen.

Har du lyst til, at hjælpe til i Ridder-turneringsugen eller have en bod på pladsen, kan du kontakte mig på:

sissel@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Åbningstid: Mandag d. 30. juni – lørdag d. 5. juli kl. 10-17

Får!

Far får får får. Nej, får får ikke får, får får lam!

Påske søndag

På middelaldercentret kan man altid hilse på de søde Skuddefår, der kan føres tilbage til 1200-tallet. I uge 28 vil de være i fokus, når omdrejningspunktet bliver på temaet ”Får & uld”.

Fra det hollandske museum ”Historisch Openluchtmuseum Eindhoven” gæster en spændende formidlingsgruppe Bornholms Middelaldercenter i fåreugen.

Den hollandske gruppe vil arbejde med historisk formidling om får og uldarbejde. Ugen igennem vil de arbejde med og give workshops om, hvordan man lavede tekstiler i middelalderen, til alle interesserede. Hvordan ulden skal vaskes og ”slås” for at gøre den mere

ren og fluffy, karte, spinde, væve, filte og meget, meget mere.

Er du vild med ”Får & uld”, og har du lyst til at være aktiv i fåreugen med udstilling af egne får, udarbejdelse af egne produkter, opvisning med fårehunde eller andet, kan du kontakte mig på

sissel@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Åbningstid: Mandag d. 7. juni – fredag d. 11. juli kl. 10-17

Middelaldermarked

Vi har efter gode erfaringer fra 2007 igen valgt at dele middelaldermarkedet op i to:

1. Markedsplads med musik, underholdning, boder og madsalg.
2. Re-enactment område med lejlighed, soldater, kamp med mere.

Oplev i hele ugen Stormandens, soldaternes, bøndernes og riddernes liv. Fra dagligdagen i middelalderen til turneringens nervepirrende øjeblikke.

Stormandsgården vil i markedsugen være beboet af middelaldergrupperne ”Burgenda” og ”Warwik”, som vil skildre livet på en Stormandsgård set fra to forskellige samfundslag. Fra madmors kødgrøder til optog med Stormanden og de fine fruer.

Krig, kamp og spænding. Kanonerne brager, sværdklinger mødes når bøndernes hjem angribes af røvere. Middelaldercentret glæder sig over, at Mirek Khun fra re-enactmentgruppen ”Relegatus” har sagt ja til at koordinere det store angreb i landbobebyggelsen. Mirek arbejder til dagligt både med fægteskole i Tjekket og Danmark,

samt koordinerer stunts til diverse film.

Musikere fra nord og syd vil indtage markedspladsen med lystige toner, mens duften af nystegte sild spredt sig over pladsen. Nyd de lækre middelalderretter hos kromutter i vores øltelt, bliv underholdt af de fantastiske gøglere og hør den omvandrende fortællers sjove og finurlige historier.

På dette sommers middelaldermarked kan man blandt handelsfolk fra nær og fjern med masser af spændende boder og håndværk møde følgende grupper:

- Potus
- Warwik
- Compagnie de Vignolles
- Sankt Sebastians Gilde
- Die Klopffechter
- Burgenda
- Umbra
- Nivåbuerne
- Griffen
- Teatrum Elasticum
- Venditio
- Aabenraa middelalderlaug,
- Tot Langfinger & Gøgler Max
- Ildfolket
- Trup Ting Tang
- Relegatus
- Risma
- Krapyl,
- Virelei
- Gavn
- Scherbelhaufen
- Falsterpiben.

Åbningstid: Mandag d. 14. juni – lørdag d. 19. juli kl. 10-17

Valraven koncert

For et par år siden havde vi den hygge-

lige aftenkoncert i Østerlars Rundkirke,

hvor aktører, bodholdere og frivillige for en stund tog væk fra middelalderpladsen for at dele en anderledes stemningsfuld oplevelse sammen.

I år ønsker vi igen at tilbyde en musikalsk oplevelse midt i markedsugen. Middelaldercentret har i samarbejde med Musikhuzet i Rønne arrangeret en koncert med folktronica gruppen Valraven.

Valraven er en fusion af urgammel nordisk musik og nykomponerede numre. De fire musikere, bl.a. Martin Seeberg fra tidligere Sorten Muld, giver deres helt eget bud på den moderne folktronica scene.

Live er Valraven et både voldsomt, intense og dragende bekendtskab. Med lige dele energi og charme forfører og tryllebinder de fire musikere deres publikum.

Man bliver inviteret ind i en moderne magisk verden, der er lige nu og her, og som binder fortid, nutid og fremtid sammen på en kærlighedsfuld og vedkommende måde.

Det er trangen til at udforske, eksperimentere og aktualisere, der driver bandet til at udtrykke den skønhed og vildskab, der ligger gemt i de nordiske rødder.

Elegant og finurligt laver Valravnen en organisk sammensmeltning mellem den elektroniske musiks muligheder og de gamle, rå og sjældent set instrumenter som drejelire, santur, jødeharper og mandola.

Dato: Onsdag d. 16. juli.

Sted: Musikhuset i Rønne.

Dørene åbnes: kl. 20:00

Valravnen går på kl. 21:00.

Entré foreslås: 80 kr.

Entré døren: 100 kr.

Vennekreds: 60 kr.

Da der kun er et begrænset antal billetter til særprisen for medlemmer af middelaldercentrets vennekreds, skal billetterne forudbestilles på:

sissel@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Dykkerne kommer til live

Temaugen er den første grundsten til på sigt at udvikle en regulær dukketeaterfestival

terfestival på Bornholms Middelaldercenter. En festival hvor dukketeaterentusiaster kan mødes og netværke, udveksle ideer, lave workshops og meget mere.

Temaugen igennem kan man opleve dukkerne komme til live i dukkemagerens værksted. Se dukkeførererne fra både Danmark, England, Kroatien og Brasilien opføre eventyrlige forestillinger. Man kan også selv give sig i kast som dukkefører og spille med dukkerne, deltage i de forskellige workshops og lave sine egne dukker af naturens materialer.

Særudstilling om dukketeater ved Matthias F. W. Kantholz kan opleves hele temaugen i middelaldercentrets udstillingslokaler.

Spiller du selv dukketeater, laver dukker eller andet i dukketeatrets tegn, og har du lyst at være aktiv i temaugen, kan du kontakte Ida Marie Tjalve på:

ida.tjalve@gmail.com

TRANSPORT · VOGNMANDSFORRETNING
Stavsdalvej 44 · DK-3760 Gudhjem · Tel. 56 49 81 01 · Fax 56 49 83 71

Åbningstid: Mandag d. 21. juni – fredag d. 25. juli kl. 10-17

Links:

www.frilansene.no

www.trotto.dk

www.warwik.org

www.griffen.eu

www.barberkirurg.dk

www.sanktsebastian.com

www.kloppfechter.de

www.umbra.dk

www.aaml.dk

www.vignolles.dk

www.musikhuzet.dk

www.valravnet.net

www.virelai.dk

Middelalder-kanon - tilføjelse

Af Helle Pfeiffer

HVILKE BØGER LÆSER OG BRUGER SKRÆDDERLAVET

Den første bog, som inspirerede os til at lave nordbokjolen er skrevet af Poul Nørlund, det var også ham der gravede dragterne op på Grønland i starten af 1900-tallet.

I hans bog er tegninger og mål af de fundne dragter: **Buried Norsemen at Herjolfsnes, Meddelelser om Grønland, vol. 67.** Kbh. 1924.

En mindre bog af Poul Nørlund, skrevet på dansk, giver en meget grundig indførelse i emnet middelalderdragter. Den er et bind i et værk, der hedder **Nordisk Kultur, bind XV:B Dragt**, 1941. Selvom hans bøger er gamle, er de absolut værd at læse.

Poul Nørlunds notater, tegninger og dragtfund har Else Østergård studeret og med nye C-14 prøver, er der flere ændringer til hans bog.

Else Østergård har udgivet en meget omfattende bog med fotografier af dragterne fra Grønland. Her kan man se de nye prøver og forskellige symetoder som man brugte. Bogen er blevet vores nye "Bibel" Titlen er : **Som syet til jorden**, Århus Universitetsforlag 2003.

Else Østergård er på vej med en ny bog , hvor der også er mønstre med, det venter vi spændt på!

Til vores mandedragter har vi brugt Bockstensmandens dragt, som er fundet i Halland i Sverige, og som kan ses på Varberg Museum. Margareta Nockert har beskrevet hans dragt og andre mosefund fra Norden. Bogen Hedder: **Bockstensmannen och hans dräkt**, 1997.

Klær og formspråk i norsk middelalder af Marianne Vedeler, Universitetet i Oslo 2007, er en ny norsk bog, en doktordisputats, der meget grundigt beskriver norske fund. Her er bl. a. spændende fund af plisserede dragtdele vi er ved læse den og måske vil vi prøve at lave en kopi af dragten med plisseringer.

Textiles and Clothing af Elisabeth Crowfoot m. fl., beskriver de forskellige væve- og symetoder i middelalderen m.m.a. Museum of London.

Dress accessories 1150 til 1450 af Frances Pritchard m. fl., heri er tegninger af middelalderfund: bæltespænder, ringspænder og påsyningspynt. Museum of London.

Medieval Rural Life in the Luttrell Psalter af Janet Backhouse er en meget smuk bog med håndmalede billeder fra 1300 tallet.

Der findes masser af bøger med smukke tegninger af dragterne fra middelalderen, men vi kan ikke læse i disse, hvor dragterne er fundet, eller er beskrevet i middelalderen, sådan en er: **Medieval Costume and Fashion** af Herbert Norris, en bog med mange forskellige dragter skrevet i 1900 tallet.

Hurusom man sig klædde af Else Marie Gutarp, en lille bog med tegninger og billeder af dragter, hovedbeklædning og tilbehør, specielt lavet for nutidens middelalderfolk som os.

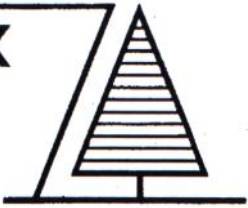
Vi har også læst mange artikler og tidsskrifter udgivet af studerende og middelalderarkæologer. Hvis I ønsker at læse disse artikler og tidsskrifter, kan I kontakte Lene Steenbuch eller Helle Pfeiffer som også har skrevet denne bogliste.

ØSTERLARS SAVVÆRK

Hans-Henrik Kofoed

Stavsdalvej 21 · 3760 Gudhjem · Tlf. 56 49 80 19

Fax. 56 49 80 47

Rollespil i pinsen

Af Dan True

Det er søndag d 11. Maj og Bornholms Middelaldercenter ligner ikke sig selv.

Rundt omkring på Stormandgården løber små børn og leger med rollespilssværd, nogle står i kofter og med våben og venter ved porten i muren, og et par unge piger står og undersøger et par middelalderkjoler. Det er familiedag med et rollespilstema, og både forældre og børn bruger en formiddag på at give børnene en lidt anderledes oplevelse, imens forældrene nyder noget mad eller en øl i det gode vejr.

Arrangementet går ud på, at børnene kan få lov til at se og opleve lidt omkring rollespil i almindelighed. De kan melde sig på en tur, hvor de skal igennem noget simpel problemløsning og spiller sig igennem en lineær

historie for at befri kongeriget Ganor fra den onde troldmand Ascalon. På turen skal de blandt andet hjælpe en troldkvinde med at fjerne en trold fra hendes urtehave – hvilket de både kan gøre ved vold og ved at tale sig frem – og får som belønning at vide, hvordan de kan besejre Ascalon i et slag, der er den sidste post på turen. Udover denne lille tur ud i terrænet kan børnene spille forskellige af Middelaldercenterets små spil oppe på stormandsgården, og kan desuden se, røre ved og prøve tingene i den opstilling af rollespilsudstyr, der ligger til udstilling på scenen – og selvfølgelig spørge løs til de rollespillere, der fører dem rundt på turen og som er på stormandsgården, om hvordan man spiller rollespil.

Der kom på dagen desværre ikke så mange børn, som vi havde forestillet os, men efter hvad vi hørte fra forældre og børn, så havde de der var kommet det ganske sjovt. Det er også fortræffeligt vejr, og så er det svært at konkurrere med Joboland, solbadning,

konfirmationer og pinsefrokoster (i hvert fald for forældrenes vedkommende). Personligt blev jeg overrasket over hvor længe, mange af børnene var der og morede sig, og ikke bare tog én tur ud i terrænet men flere, selvom historien ikke ændrede sig.

Formålet med at holde dage som dette er at værge flere rollespillere og underholde børnene. At børn kan komme ud en søndag og prøve ting udendørs, både på sådan en dag og alle andre aktiviteter, er med til at gøre børnene mere aktive, så de kan underholde sig udenfor og få den motion, de skal have. Personligt synes jeg, at det er noget man ofte glemmer i debatten om overvægtige (børn) – nemlig at mange ikke ville være så overvægtige, hvis de var en del af et stabilt og aktivt foreningsliv, der kunne stable aktiviteter på benene for dem som børn og unge, så de selv holder sig ude og aktive, når de bliver voksne. Overvægt kureres ikke nødvendigvis kun i træningslokaler og i flere idrætstimer. Der er mange andre samfundsmæssige dele af det at holde børn og unge aktive – unge, der har hobbyer, de bruger megen tid på og en

stabil vennekreds af ligesindede, laver ikke hærværk og kriminalitet. Disse samfundsmæssige grunde synes jeg personligt er nogle af de vigtigste grunde til, at man bør holde så mange af denne slags arrangementer som muligt. At vi som rollespilsforening jo heller ikke gerne forpasser en chance for at kunne hverve flere unge til medlemmer, er jo også en god grund til, at vi stiller folk til denne slags arrangementer.

Hvorfor skal det så holdes på Middelaldercenteret, kan man spørge sig selv om? Sissel og Niller har begge været med i planlægningen og udførelsen af dagen, og denne familiedag bygger videre på et samarbejde som de Bornholmske rollespillere og Middelaldercenteret har haft de sidste par år – der bl.a. har skaffet centeret og Erling Haagensen frivillige til en række arrangementer, og os rollespillere en rigtig god setting (spillested) at kunne spille rollespil ved. Og der er en grund til dette samarbejde – rollespillere udgør en rigtigt god rekrutteringsbasis for middelaldergrupper, da det er folk, der allerede har en vis historisk interesse og viden, der kender noget til det at spille en rolle som en del af et show,

og kan lide at lave mange af de ting, man gør som middelalderfrivillig. Udover dette har middelaldergrupperne ofte en god viden om håndværk og andet, som rollespillere kan bruge til deres rollespilsrelaterede kostumer og udstyr. Alt i alt en god ordning.

Derfor er det heller ikke sidste gang, at rollespillerne og centeret slår pjalterne sammen til arrangementer. Allerede her i juni kommer for 4. gang et scenarie afholdt af Bornholms Fantasy Rollespil Forening (BFRF) på centeret, og efter dette håber jeg personligt på, at vi kan afholde flere lignende dage senere hen.

I hvert fald siger jeg som arrangør mange tak for at kunne låne et så smukt sted som centeret til at kunne underholde en gruppe børn (og mig selv) i nogle timer.

Dan True, formand for BFRF og Laugsformand for det Historiske Rollespils Laug

Sissel havde den dag gjort lidt ekstra ud af sin make-up

Professionelt El-Samarbejde

Åbent mandag-fredag kl. 8.30-17.00

Bjarno Kalf Hansen ApS

V/aut. El-installatør Thomas Frigaard
Godthåbsvej 45 · 3751 Østermarie

Telefon 5647 0357

Mail: info@bjarno.dk
www.bjarno.dk

Syg? Snup en snegl

Af Pia Girotti

Naturens eget apotek

Blev man syg i gamle dage, var gode råd dyre. Sygdomme som lungebetændelse og mæslinger døde man ofte af – men selvfølgelig gav man ikke op uden kamp. Også dyr måtte lade livet som ingredienser i forskellige lægemidler og kure. Ofte var det giftige dyr som hugormen, der blev brugt. Der er endda sket, man behandlede psykisk syge ved at smide ham eller hende ned i et stort kar fyldt med levende ål. Chokket skulle få den syge til at ”komme til sig selv” – altså blive rask og normal igen. Om det hjalp, er der ingen beviser på!

Lægebøger

I middelalderens lægebøger var sneglene en vigtig ingrediens mod mange dårligdomme.

Her er et par udpluk:

Mod koldfeber (malaria) skal man lægge en sort skovsnegl i bunden af et glas mælk, som den syge får at drikke. Når patienten opdager sneglen, kommer han til at kaste så voldsomt op, at sygdommen følger med ud af kroppen og ligger som en bævrende slimklump – og han er helbredt.

Har du gigt? Så gnid stedet med hvide, sorte og runde snegle knust med skallerne.

Snegleblod dryppes eller gnides på sår, fistler og kræft.

Lad skovsnegle rådne i en potte nedgravet i en mødding – resultatet bruges som salve for bl.a. hold over lænderne.

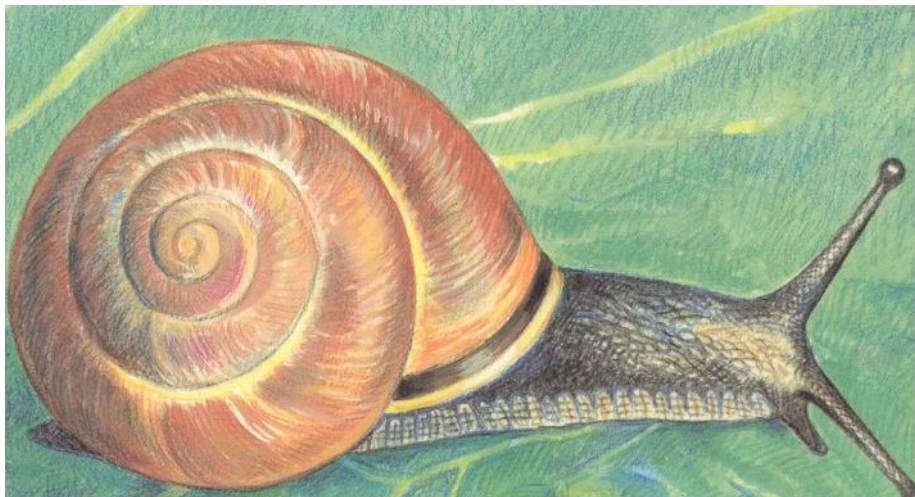
Taber du håret? Så gnid issen med snegleblod – det giver et kraftigt hår. Pas på: gnider du det på baghovedet virker det søvndyssende!

Plaget af vorter? Så gnid en sort eller hvid skovsnegl tre gange rundt om vorten, fra højre til venstre. Mens du gnider med sneglen skal du tænke ”tag vorterne væk!”. Derefter sætter du sneglen fast i en kløftet pind og gemmer den et sted, hvor ingen kommer. Vorten forsvinder samtidig med at sneglen dør eller rådner.

I dag bruges plettet voldsnegl bl.a. i rynkecremer – og der er stadig forskere, der betragter snegle som en vigtig ingrediens til bekæmpelse af sygdomme.

Plukket fra:

OBSnatur er udviklet af ConDidact og Friluftsrådet, i samarbejde med: Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening og Verdensnaturfonden WWF

Overtro og snegle

At røre en sort skovsnegl ved følehornene giver held og er samtidig en god anledning til at ønske.

Hvis en gravid kvinde vil vide, om hun venter en dreng eller en pige, skal hun hælde brændte og knuste sneglehuse i sin urin: Flyder det ovenpå venter hun en pige, synker det til bunds venter hun en dreng.

Når en sort skovsnegl viser sig ved et hus, betyder det sygdom og nød.

Der kan ventes regn eller blæst, hvis man ser mange sorte skovsnegle fremme.

Kryber skovsneglen med en klat jord eller grus på halen, bliver det regnvejr.

Kryber den med et grønt blad, varsler det tørvejr.

Træder man med vilje på en skovsnegl, bliver det regnvejr eller torden dagen efter.

Kilde: "Overtroens ABC" af Kristian Kristiansen og "Folk og fauna"

Dagli' Brugsen

ØSTERLARS

Åbent alle ugens dage Posthus - Benzin - Apotek - Tips - Lotto Tlf.56498005

Skærtorsdag på centret

Af Torben Jørgensen

Hej alle middelaldervenner.

Vi havde en rigtig hyggelig skærtorsdag på centret. Jeg kom med min dreng Frey ved 10- tiden. Der var et flot lag nysne over det hele, og åen brusede da vi gik op mod stormandsgården og minsandten om ikke også solen kom frem i glimt, og varmede lidt.

Oppe ved stormandsgården var de raskke bryggersvende m/k i fuld gang, og det var svært at sige om der kom mest røg ud af skorstenen eller hoveddøren. Lars og Grethe samt sønnen Fippe var ved at gøre klar til brygning ved stegeret, og der var ved at blive fyret op i bageovnen. Erik og Majbritt Egebro var også mødt op, og var med til at gøre dagen vellykket.

Grethe havde gjort et par dejlige lammekøller klar til at blive stegt, og en stor gryde vand til brygning var ved at blive kogt - jeg fyrede lidt mere op - men der var stadig røg over det hele, og da den første gryde vand blev fyldt på bryggekarret - da stod vi sandelig i røg og damp.

Derefter æltede jeg dej af hvedemel og groft speltmel, samt gærbundfald fra et par hjemmebryggede øl, i det store dejtrug - så langt så godt. Stemningen var høj, selv om vi næsten ikke fik noget øl.

En gruppe polakker med meget fint udstyr, havde fået lov til at bo på Stormandsgården, og de gav flere heftige kampopvisninger. Spillemanden fra Roskilde der også, samt en hel del øvrige i fine middelalderklæder - så der var

rigtig meget liv, og god stemning ved gården. Antallet af turister var ret begrænset, men flere kom ind i køkkenet, og spurgte interesseret til brygning og bagning.

Omkring kl. 13 mente vi, at ovnen var tjentlig til at bage i, og gløderne blev skrabet ud til siderne og ind bagest i ovnen. Ti små brød blev lagt ind med den store træspade, og ovnlågerne stillet for - spændende om temperaturen var tilpas. Minsanten om ikke bagingen lykkedes. Efter ca. 25 min. var brødene tilpas brune og gennembagte uden at være brændte. Desværre havde de ikke nået at hæve nok, så de var ret tunge i det. Nå men pyt, vi var blevet glubende sultne, og lammekøllerne var perfekte. Grete havde lavet en dejlig hvidkålstuvning til som mættede for næsten hele resten af dagen. Over middag kom Niels, og hjalp lidt til med oprydningen. Nu var sneen desværre smeltet, og det var blevet rigtig vandkoldt.

Kl. ca. 15 kørte jeg hjem med Frey, godt træt og gennemrøget.

Hilsen Bryggersvend Torben Jørgensen

Kældermester Lars ved en tidligere lejlighed. Der var ingen der tog billeder. Husk til en anden gang: Fotografer!

Nyt fra lavene

Sommerplaner

Hver mandag i højsæsonen er smykkesmeden på pladsen med sit middelaldersmykkeværksted og der kommer flere fra vennekredsen, for at lufte deres nye fine dragter og hygge sig sammen med de aktiviteter, som de har lyst til at deltage i.

Gøglerneungerne og deres forældre, optræder tirsdag og torsdag med gøgl og madlavning, vennekredsen har også her mulighed for mødes og lufte deres nye dragter.

Helle

Hilsen fra Gøglerlavet

Af Birgitte Sonne Hansen

Sidste forår flyttede gøglerlejren ud på "udmarken" til det område, som i fremtidsvisionerne hedder kulsvier-pladsen, men som blandt gøglerungerne kaldes "vores plads".

Lavet ryddede noget af tornekraattet væk over et par lørdage, centeret satte en flot scene op, vi fik en kogeø, og vognen blev istandsat. Og "skidt-folks-lejren" blev indviet under markedet 2007.

Vores historie bliver, at gøglerne komme skubbende med deres vogn og slår sig ned i kulsviernes lejr, som ligger ugenert bag stormandsgården ved et lille vandhul.

Sommeren går med at underholde ved stormandens fester, og hvor godtfolk ellers forsamles.

I lejren lever skidtfolket dagligdagen med de mange børn, de voksne hugger brænde (måske hugges der også en enkelt gås eller tre) og laver mad, mens ungerne larmer og springer badut.

I maj 2008 har gøglerlavet haft to arbejdsdage. Vi har fortsat arbejdet med

pladsen, og vi har beskåret træer og flettet læhegn.

Vi lader billederne tale om to aktive og hyggelige dage, hvor vi også fik tid til

Væk med rødder, torne og brændenælder

Det er Isa som har overblikket

Funnikke

Kontor- & Datahuset på Bornholm

Snellemark 45 - 3700 Rønne

Telefon 56 95 12 69 - Telefax 56 95 69 50

Kristian, Steen og Bruno i aktivitet

Noomi laver mad og Steen filer kædesaven

Rita og Niels fletter hegn

Aslak og Rita flækker pæle mens Benny graver huller

Clara, Marie og Fie gnaver ben

De, som ikke opdagede skidt-folkets lejr i 2007, er meget velkomne til at komme forbi i løbet af sommeren. Vi garanterer ikke for, hvad der kan ske, men vi garanterer for, at vi har det sjovt.

Fotos: Birthe Larsen.

Kvinden i landskabslovene

Af Carsten Bo Vilhelmsenn, magister i historie

I den ældste danske lovgivning finder vi navnlig kvindernes i forbindelse med sager vedrørende familie- og arveret. Ægteskabet som sådan bliver kun indirekte berørt, det hørte under de kirkelige love; interessen samler sig helt om de økonomiske konsekvenser af dets indgåelse og evt. afvikling:

Den, der vil tage sig en Kone, skal anmode om hende hos hendes Fader eller hendes Søn, hvis han er fuldvoksen eller hendes Broder. Men har Kvinden ingen Frænder, kan hun bede, hvem hun vil, om at give hende til Ægte. Men har hun saa nære Frænder, at de er hendes rette Værger, saasom Fader, Broder, Søn, Bedstefader, Farbroder eller Morbroder, og hun giver sig selv til Ægte uden deres Samtykke, da skal de have Raadighed over hendes Ejendomme, saa længe hun lever. (jyske lov første bog §33)

Kildestedet understreger den helt centrale plads slægten (vel at mærke den mandlige del) havde i familiemønstret. Vi ser også, at den ugifte kvinde ikke opfattedes som et selvstændigt individ i det 13. årh.'s Danmark. Ved ægteskabet overgår hun til mandens slægt, hun kommer sandsynligvis i "fællig" med ham, dvs. indgår en overenskomst om formuefællesskab [fællig var af helt afgørende betydning for slægtssamfundet i den tidlige middelalder - ved lovovertrædelser kunne man således kun idømmes straffe i forhold til sin andel af fællig]. Efter ægteskabets indgåelse optræder kvinden som en anderledes ligeberettiget partner:

En Mand tager altid dobbelt saa meget i al Arv som en Kvinde, medmindre det er Ægtefæller, som skilles efter kirkelig Ret og skal arve deres Børn, da arver hun lige saa meget som han."(jyske lov første bog §5)

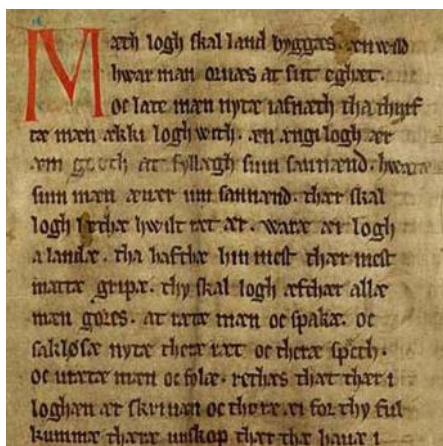
Nu finder vi i landskabslovene ingen direkte udsagn om hustruens gøren og laden, så beskrivelsen af kvinden som selvstændig økonomisk aktør, knytter sig alene til hendes overgang til enkestanden:

Kommer to Ægtefæller sammen paa lovlig Vis, og den ene af dem ejer een Mark og den anden hundrede Mark og skilles de senere enten ved Døden eller i levende Live da skal deres Bo altid deles lige over mellem dem, eller, hvis de er døde, mellem deres Arvinger, for saa vidt angaar Købejord og Løsøre;

anden Jord skal gaa til de rette Arvinger."(skånske lov §7)

Faar en Mand en Kone, og dør han, før hun faar Barn, og siger hun og hendes Frænder, at hun er med Barn, da skal hun hendside uden Skifte i deres fælles Bo i tyve Uger og sammen med sin Værge have Tilsyn dermed. Er hun (da) ikke med Barn, og er der gode Kvinders Vidnesbyrd derom, da skiftes deres Ejendom, Hus og Løsere og Købjord med Halvdelen til hende og Halvdelen til Husbondens Arvinger; anden Jord skal gaa til de rette Arvinger (efter ham)."(skånske lov §1)

Vi ser den tydelige skelnen mellem

købejord og løsøre (erhvervet efter indgåelse af ægteskabet) og arvejord (i slægtens eje), og vi fornemmer samtidig, at sikringen af kvindens stilling hænger nøje sammen med spørgsmålet om børn:

Husbonden kan ikke lovligt sælge sin Kones Jord, før han har erhvervet Ret dertil ved Barnmynding. Sælger han alligevel, da staar det fast, fordi hun

ikke kan rejse Klage over hans Gerninger, saa længe han lever. Dør Husbonden, da kan hun rejse Krav mod hans Arvinger om Erstatning."(skånske lov §7)

Ovenstående paragraffer viser tydeligt, at kvinden ikke kan betragtes som et juridisk set fuldgældigt medlem af slægten, men vi aner også, at der bag lovenes formalia må have gemt sig en ikke ubetydelig grad af handlefrihed. Som enke stod hun med ansvaret for opretholdelsen af driften, og som sådan måtte hun nødvendigvis tildeles dispositionsretten til jorden:

Saa længe en Enke vil sidde uden Mand og ugift med sine faderløse Børn, kan man ikke tage Børnene fra hende, men de lovlige Værger skal dog:

have Besiddelsen af deres Jord og vogte og føre Tilsyn med den og værge dem med Edsbevis, hvis nogen anden rejser Sag. Moderen skal dog have alt Udbyttet af den og raade derover, som hun vil. Men gifter Moderen sig, da skal Børnene være hos deres lovlige Værge, medmindre de er saa smaa, at de ikke kan undvære Moderens Hjælp, det vil sige, indtil de er syv Vintre gamle. (jyske lov første bog §29)

Drengbørn kunne ikke sælge jord, før de blev myndige, piger først, når de blev gift. En enke kunne handle med jord, men dog under forudsætning af, at "hendes nærmeste frænde" var nærværende:

Men hvis en Enke sidder uden at have en Søn, der er femten Vintre gammel, og paakommer der hende en saadan Trang, at hun maa afhænde sin Jord

fra sig, da maa hun aldrig afhænde den fra sig, uden at hendes Broder er til Stede, saafremt han er fuldvoksen. Men har hun ikke en Broder, som med Rette kan være Værge, da skal hun tage den Frænde, som er nærmest i Slægt med hende og med Rette kan være hendes Værge. Han skal skøde, og hun skal staa ved Siden af og holde paa og give sit Samtykke dertil."(skånske lov §67)

At enker indtog en særstilling blandt kvinderne, fremgår ikke mindst af, at de kunne kautionere i pengesager; en ret der ellers var forbeholdt mænd over 18 år:

Men Møer eller Børn eller en Mands Hustru..kan ikke gaa i Borgen for Penge eller for andet, for ingen, der ikke har eget Gods, kan afhænde noget."(jyske lov anden bog §64)

Gav ægteskabet kvinden status, så var straffen så meget desto hårdere, hvis hun forbrød sig mod dets love:

Men har en Kvinde Omgang med en Mand i Løndom, da skal den Mand,

som har taget Kvinden i Løndom, bøde seks Mark derfor, og dem skal hendes lovlige Værge tage og ikke give hende en Penning deraf, for hun har dermed selv forbrudt sin Ret."(Valdemars sjællandske lov § 15)

Efter datidens opfattelse var hor en forbrydelse mod slægten, og det var derfor familien, der modtog den økonomiske kompensation. Kvinden stod tilbage med skammen, og så en retssag, hun ikke selv måtte føre:

Saaledes er det ogsaa, hvis en ugift Kvinde bliver slaaet eller paa anden Maade mishandlet, da kan hun ikke overlade til den nogen anden Mand at optræde paa sine Vegne end den, der er nærmest i Slægt med hende og raa-der for hendes Giftermaal. Er Konen skyldig i Hor, saa at hun ikke kan tage til Genmæle, da kan hendes Ægtemand, hvis han vil, jage hende bort uden at give hende en Penning af hendes Gods, og derefter maa han aldrig tage en anden Kone, saa længe hun lever, og hun ikke en anden Mand, saa længe han lever."(skånske lov § 219-220)

Som vi har set var den enkeltes stilling (mand såvel som kvinde) helt afhængig af placeringen i forhold til slægten. Man befandt sig i et samfund, hvor stridigheder blev afgjort uden indblanding fra domstolene, og hvor uoverensstemmelser på tværs af slægterne ofte førte til blodhævn og efterfølgende pligt til at udrede mandebod. Landskabslovene er nedskrevet på et tidspunkt, hvor kongemagten og kirken allerede var nået langt i bestræbelserne på at begrænse, hvad de måtte opfatte som selvtægt. Endnu finder man dog rester af den gamle retsopfattelse - ikke

mindst i forbindelse med ægteskabsbrydere, afsløret på fersk gerning:

Men hvis det gaar saa ilde, at Husbonden tager en anden Mand i Sengen med

sin Ægtehustru, og han ligger hos hende, og Husbonden dræber Horkarlen, og ligeledes, hvis han dræber Horkonen med ham, da skal han føre Lagen og Bolster til Landstinget, og hvis de er blodige, da skal Husbonden endnu fremføre to Vidner til at erklære, at han greb dem sammen i den Ugerning og da skal Horkarlen lægges uden for Kirkegaarden og ligeledes Horkonen, hvis hun bliver dræbt sammen med ham, og Husbonden skal hverken bøde derfor til Kongen eller til Biskoppen og ikke en Penning til nogen af deres Frænder, for naar de saaledes bliver taget sammen, er enhver Ret forspildt."(Valdemars sjællandske lov anden bog § 1)

Som det fremgår er der her tale om en forbrydelse, som i lighed med mord førte til fredløsheden ("enhver ret for-

spildt"). Men man skal dog ikke overse, at ægtemanden nok er straffrit, men at han alligevel er forpligtet til at kunne præsentere 2 vidner og et blodigt lagen. Hvor ofte det har kunnet lade sig gøre, kan man naturligvis kun gisne om. Endvidere er det vel værd at bemærke, at her tilsyneladende ikke kunne begås af manden. Landskabslovene har naturligvis også måttet tage højde for forekomsten af voldtægt. Her ligger bevisbyrden, ikke ulig vore dage, hos kvinden, og man må formode, at den offentlige beskuelse, som fulgte med en anmeldelse, har afskrækket mange fra at afsløre forbryderen:

Hvis en Kvinde siger, at hun er voldtaget, saa snart hun er undsluppet Gerningsmanden og har sin Frihed, da skal hun fremføre Klage over den Vold, der er overgaaet hende, for Granderne og Grandekvinderne paa Kirkestævne og derefter paa Tinge. Men finder hun sig deri og tier, efter at det er aabenlyst og bekendt for Granderne og Grandekvinderne, at den Mand har haft den Kvinde, eller hvis hun bliver med Barn og ikke klager før, da er det sandsynligt, at hun ikke blev voldtaget, selv om der ellers er handlet ilde med hende, og da behøver Sandemænd [et herredsnævn udnævnt af kongen på livstid] ikke at medvirke."(jyske lov anden bog §17)

Plukkerier

Af Pia Girotti

Kvindehistorie – ligestilling – ligeværd - ligeløn!

Nogle kvinder havde fra 500-tallet adgang til uddannelse og lærdom i indtil 1100-tallet, da universiteterne blev dannet. Universiteterne fik nemlig eneret til at uddanne folk. Kvindernes mulighed for at udvikle sig fagligt blev da meget forringet for universiteterne var kun for mænd. Kvinderne kunne dog stadig få uddannelse i klostrene eller i hjemmet. Først i 1800-tallet fik kvinderne adgang til universiteterne og andre anerkendte videnskabelige uddannelser.

Kristendommens indstilling til kvinden var en væsentlig årsag til, at kvinder ikke fik adgang til universiteterne. (Red.)

Luther

”Mænd har bredt bryst og smalle hofter, derfor har de også forstand. Kvinder har smalt bryst og brede hofter og bag, derved viser skabningen selv, at de skal sidde stille og passe sit hus.”

(Hvor indlysende, red.)

Mordbrand

”Det er Mordbrand, hvis en Mand enten ved Nattetid eller i Løndom drager hen og sætter Ild på en anden Mands Hus. Bliver han grebet deri, skal han have sin Hals forbrudt. Og Skaden erstattes af hans Gods, og Bonden skal have fyrretyve Mark. Men bliver han fældet ved Edsbevis, skal han erstatte Skaden og selv rømme landet, lige indtil Kongen viser Nåde mod ham i hans Sag.” Jyske Lov 3.bog, Kapitel 66.

Vidste du

at ordet middelalder blev opfundet i renæssancen?

24. juni - Sankt Hans dag

Det er Johannes Døberen man har tiltænkt 2 helgendage. 1 dag, hvor man fejre hans fødselsdag og d. 29. august hvor man højtideligholder hans hals-hugning. Dagen kaldes også Midsommerdag eller Jønsmesse. Dagen var hellig i DK indtil år 1770.

The logo for Nordea, featuring the word "Nordea" in a bold, blue, sans-serif font, followed by a stylized blue wave or leaf-like graphic.

Theatrum elasticum

Vi glæder os til gensynet med de dygtige dukkeførere. Her fra 2007

Brandøvelse

Brandøvelse for de ansatte ved Steen Finne Jensen. Fotos af Martin Holm